

AOb position paper kaalslag in het hoger onderwijs

25 duizend studenten, docenten, onderzoekers, onderwijsmedewerkers en werkgevers demonstreerden op 25 november op het Malieveld tegen de grootste onderwijsbezuiniging ooit. Een bezuiniging van 1,1 miljard, waarvan meer dan 500 miljoen euro op het hoger onderwijs. Deze bezuiniging komt bovenop de al bestaande financiële tekorten en teruglopende studentaantallen. Studenten, docenten, onderzoekers en onderwijsmedewerkers verzetten zich tegen de dreigende sloop van het hoger onderwijs, nieuwe estafettestakingen zijn aangekondigd.

Sectoren met tekorten

Met name het hbo kampt met dalende studentenaantallen. Uit de referentieraming van OCW blijkt dat het aantal hbo studenten naar verwachting zal dalen van 459.700 in 2024 naar 409.500 in 2030.¹ Tegelijkertijd lopen de middelen van het Nationaal Programma Onderwijs af, wat de sector verder onder druk zet.

Ook het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek staat financieel onder druk. PwC-onderzoek² berekende in 2021 dat er structureel 600 miljoen en incidenteel 300 miljoen nodig is om de kwaliteit van het wetenschappelijk onderwijs en onderzoek op peil te houden. Deze toegezegde investeringen worden, ondanks bestuurlijke afspraken met werkgevers, door deze bezuiniging met één penningstreek ongedaan gemaakt. EY berekende dat universiteiten afgelopen jaar nog steeds 250 miljoen euro tekortkwamen, los van de geplande bezuinigingen.

Het is voor de AOb onbegrijpelijk dat dit kabinet zo enorm bezuinigt op het toch al onder druk staande hoger onderwijs. De AOb ziet al de directe gevolgen van de aangekondigde bezuinigingen: er spelen reorganisaties in Twente, Middelburg, Utrecht, Amsterdam, Leiden en daar blijft het niet bij. Ongeveer 80% van het budget van instellingen gaat naar het personeel. Deze bezuiniging zal dan ook vrijwel volledig op het personeel worden afgewenteld. Niet alleen op onderwijzend personeel, maar juist ook op het ondersteunend personeel. Mensen die essentieel zijn voor het functioneren van onze onderwijsinstellingen.

Dit beleid leidt tot onnodig baanverlies, verschraving van het opleidingsaanbod, verlies van kwaliteit, minder onderzoek en toenemende werk- en prestatiedruk en zal grote gevolgen hebben voor het innovatievermogen van Nederland.

Bezuiniging Wet Internationalisering in Balans (WIB)

De Raad van State stelde in het advies bij de WIB voor om overgangsfianciering te bieden wanneer instellingen anderstalig onderwijsaanbod niet (mogen) continueren en daardoor in financiële problemen komen.³ Het zorgvuldig omzetten van de opleidingstaal kost immers tijd en geld. Dit kabinet doet echter het tegenovergestelde en koppelt grote bezuinigingen aan de WIB met financiële problemen tot gevolg.

¹ [Referentieraming onderwijs 2024](#).

² PwC (2021) [Toereikendheid, doelmatigheid en kostentoerekening in het mbo, hbo en wo&o](#)

³ Raad van State (2024) [Advies Wet internationalisering in balans](#). Kenmerk: W05.24.00042/1.

Het koppelen van een bezuinigingsdoelstelling aan de WIB gebeurt vervolgens op een voor de sector ondoorgrondelijke wijze. De AOb wees er al eerder op dat de zorgvuldige invoering, zoals in de Memorie van Toelichting van de WIB is beschreven, niet strookt met het snelle tijdpad van de bezuinigingen.⁴ De eerste bezuiniging is al per 2026 ingeboekt, terwijl de toets anderstalig onderwijs, volgens de Memorie van Toelichting, pas vanaf collegejaar 2029/2030 effect kan hebben op het bestaande onderwijsaanbod. Instellingen worden dus uitgelokt tot overhaaste ingrepen.

Het is daarbij volstrekt onduidelijk welk aandeel van de bezuiniging een sector of instelling voor zijn rekening krijgt. Bovendien wordt door amendement Bontenbal c.s. de discussie rond krimp binnen de WIB gebracht. Dit maakt het nog moeilijker te voorspellen waar de bezuinigingen neerslaan. In de brief verwijst de minister naar de (krimp)regio's van het Nationaal programma Vitale Regio's.⁵ In deze regio's zitten echter nauwelijks hogescholen of universiteiten. Dus wordt het criterium 'instellingen die in de nabijheid van een krimpregio liggen en van belang zijn voor de regio' geïntroduceerd. Dit geeft geen duidelijkheid en waarschijnlijk veel juridische discussie over de nog op te stellen lijst.

Instellingen in de regio zijn uiteindelijk ook helemaal niet uitgezonderd van de toets anderstalig onderwijs zodat de onzekerheid in het geheel niet wordt weggenomen. Het gevolg van al deze onduidelijkheid is dat instellingen in zowel de regio, als de Randstad, zich voorbereiden op het ergste scenario. Hierdoor snijden reorganisaties, ook die zijn ingegeven door reguliere krimp, veel dieper dan waarschijnlijk nodig is. De onrust en onzekerheid is met name bij internationale medewerkers groot. Zij voelen zich, ondanks al jarenlang hier woonachtig te zijn, onzeker en onwelkom in Nederland.

Deze aanpassing voor de (krimp)regio's, alsook de aan de WIB gekoppelde bezuiniging, zijn niet getoetst door de Raad van State, het Adviescollege toetsing regeldruk (ATR) noch de Onderwijsraad, of besproken met relevante belangenorganisaties zoals de vakbonden. Van regulier overleg tussen minister en bonden is op dit moment geen sprake.

Afschaffen starters- en stimuleringsbeurzen

De Arbeidsinspectie meldt al jaren dat de werkdruk op universiteiten zeer hoog is. Ruim 70 procent van de werknemers ervaart meer dan incidenteel stress als gevolg van werkdruk. De belangrijkste oorzaken van deze werkdruk zijn regel- en verantwoordingsdruk, prestatiedruk, ambities en de wijze waarop het onderzoek en onderwijs wordt gefinancierd.⁶

De invoering van de starters- en stimuleringsbeurzen gaf (startende) onderzoekers meer tijd en ruimte voor ongebonden onderzoek en verlaagde de werkdruk, competitie en aanvraagdruk. Onderzoekers kregen eindelijk vaste aanstellingen en meer structurele middelen voor ongebonden onderzoek. De bezuiniging op de startersbeurzen en het stopzetten van de stimuleringsbeurzen heeft een direct negatief effect op de hoeveelheid fundamenteel onderzoek en vergroot de werk- en aanvraagdruk van onderzoekers. Dit staat

⁴ AOb (2024) [Position paper Wet Internationalisering in balans](#).

⁵ Regio's volgens het Nationaal programma Vitale Regio's: Kop van Noord-Holland, Noord- en Oost-Groningen, Zuidoost-Fryslân, Noord-Fryslân, Zuid- en Oost- Drenthe, Twente, Achterhoek, Noord-Limburg, Midden-Limburg, Zuid-Limburg en Zeeuws-Vlaanderen.

⁶ Nederlandse Arbeidsinspectie (2024) [Werkdruk en ongewenst gedrag op universiteiten](#).

haaks op de gemaakte afspraken in het Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap.⁷ Universitair personeel komt door deze contractbreuk in de problemen.

Zo krijgen onderzoekers die tussen 2022 en 2024 zijn gestart met een startersbeurs te horen dat er geen financiering meer is voor hun onderzoek. De AOb heeft hierover al meerdere signalen gekregen. Universiteiten hebben, vanwege het structurele karakter, de beurzen volledig verspreid onder universitair docenten in de veronderstelling van vervolfinanciering na 2024. Op basis daarvan zijn langetermijnafspraken gemaakt, waaronder het aannemen van promovendi. Door het besluit om de startersbeurzen per 1 januari 2025 te schrappen, kunnen deze afspraken niet worden nagekomen en staan on-hold.

Lopende onderzoeken komen daarmee in gevaar en onderzoekers dreigen hun baan te verliezen, ondanks de toezegging van de minister van OCW dat dit niet zou gebeuren.⁸ Deze wetenschappers zijn dus ten einde raad en weten niet hoe het verder met hun onderzoek moet. Zij mochten het gerechtvaardigde vertrouwen hebben dat lopende onderzoeken met de startersbeurzen konden worden gefinancierd.

Doe het niet

De bezuinigingen op het hoger onderwijs zullen grote gevolgen hebben voor het personeel van hogescholen en universiteiten. De gehele sector staat zij aan zij om in actie te komen. De AOb roept u dan ook op: doe dit niet. Voorkom de afbreuk van het hoger onderwijs.

Heeft u vragen?

Neem dan vooral contact op met de AOb: Judith Crabbendam, jcrabbendam@aob.nl

Over de AOb

De AOb is met ruim 85.000 leden de grootste onderwijsvakbond van Nederland. We komen op voor het onderwijspersoneel en voor de kwaliteit van het onderwijs en onderzoek.

⁷ [Bestuursakkoord 2022 hoger onderwijs en wetenschap](#), p. 19-21.

⁸ [Antwoorden Feitelijke Kamervragen Bijlagen Miljoenennota 2025](#), p. 30.